

Sabit Syla

FJALA E HAPJES

Të nderuar ministra, deputetë, përfaqësues institucionalë të institucioneve shkencore, arsimore e kulturore, kolegë e gjithë ju të pranishëm,

Më lejoni fillimisht të ju përshëndes në emër të Këshillit Organizativ të Institutit Albanologjik, Shoqatës së të Burgosurve Politikë dhe Institutit të Historisë, me përgëzimet dhe urimet më të sinqerta për pjesëmarrjen tuaj në Konferencën Shkencore “Veprimtaria atdhetare dhe intelektuale e Adem Demaçit”.

Të nderuar, zonja dhe zotërinj,

Ky vit (2016), që është vit i tetëdhjetëvjetorit të lindjes së Adem Demaçit, është shpallur nga kryetari i Kuvendit të Republikës së Kosovës, z. Kadri Veseli “Viti i Adem Demaçit”. Në shenjë të këtij përvjetori e mirënjohjeje ndaj emrit të respektuar dhe veprës së A. Demaçit, po organizohet kjo konferencë si dhe veprimtari tjera të nduarnduarshme në Kosovë dhe në viset e tjera shqiptare. Andaj, kam nderin që ta hapë për herë të parë një konferencë të tillë shkencore për njërën ndër figurat më të rëndësishme të historisë sonë kombëtare, e cila kërkon qasje të reja shkencore dhe akademike, pasi në radhën e personaliteteve të kombit shqiptar shquhet si personalitet shumëdimensional: si i burgosur politik,

patriot e luftëtar për të drejta kombëtare, për të drejtat e njeriut, si shkrimtar, politikan e humanist. Jeta dhe vepra ideale e Adem Demaçit e ka lidhur fatin e vendit tonë me kthesa të mëdha të historisë. Vështirë të përmbledhësh gjithë gamën e veprimtarisë së tij, ngase ajo nuk ishte statike, por ridimensionohej në përputhje me proceset dhe kushtet e krijuara, krejt kjo si rezultat i rrethanave nëpër të cilat kalonte populli shqiptar. Koha në të cilën punoi dhe veproi A. Demaçi, kishte dy rrugë: ose të punosh në shërbim të vendit për çlirim kombëtar, ose të pranosh status quo-në aktuale. Alternativa e parë u ndoq nga Demaçi, e cila zhvillohej si një gërshtetim i natyrshëm i vetëdijes për liri kombëtare me atë të vetëdijes për çlirim shoqëror. Duke u nisur nga raportet politike dhe nacionale, ishte një ndërgjegje e theksuar prej të shtypuri dhe luftëtari të vendosur çlirimtar. Andaj, si rezultat i veprimtarisë së gjerë patriotike, organet e pushtetit serb e ndoqën dhe më pas e dënuan me vite të tëra heqje lirie.

Historia ka vërtetuar se idealet nuk vriten, e Adem Demaçi ishte plotësisht koshient se çdo të thoshte të ecte kundër regjimit jugosllav, por nuk veproi ndryshe, sepse regjimi godiste e shpërbënte dhe çonte deri në asgjësim popullin e tij, e Demaçi s'mund të pajtohej assesi me këtë. E dinte se do të përballej me një barrierë të fortë, do t'i duhej të përballej me një shtet të fuqishëm me ide të rrënjësura antishqiptare, por e pranoi sfidën, duke vrarë frikën për të hapur shtigjet e lirisë dhe të ardhmërisë sonë. E rruga që plot sakrifica, e nuk që kurrsesi një fenomen i rastit, por një hallkë zinxhirore e pashkëputur përpjekjesh, heroizmash, e luftërash çlirimtare që ka bërë populli ynë gjatë shekujve, të cilën Adem Demaçi e rrugëtoi pa dilema, udhëhequr nga qëllimi i lartë kombëtar. Kësisoj,

jeta dhe veprimtaria e tij mund të kuptohet në të veçantën dhe në të përgjithshmen e saj, kjo së cilës ia dha shenjën e vetë dalluese ky personalitet historik. Në aspektin e brendshëm, paraqet përmasën e lavdisë tonë kombëtare me madhështi të veçantë, pasi ushtroi ndikim në ngjarjet më të rëndësishme të Lëvizjes sonë më se gjysmë shekulli.

Të nderuar, zonja dhe zotërinj,

Adem Demaçi, për të arritur qëllimet shumëdimensionale, në planin praktik, u burgos tri herë nga regjimi jugosllav me burg të rëndë. Në planin taktik, detyrat e çdo etape të zhvillimit të lëvizjes çlirimtare, Demaçi analizoi gjendjen e brendshme në Kosovë, Jugosllavi e situatën ndërkombëtare, duke përpunuar një vijë taktike që nuk i përshtatej regjimit të kohës, por rrethanave të reja po që do ta qonte çështjen shqiptare në shkallë më të lartë të zhvillimit të vet e që më pas do të realizohej në shumë drejtime, duke u finalizuar me luftën çlirimtare. Në planin strategjik, çështja e Kosovës u riaktualizua vazhdimisht nga Demaçi. Gjatë gjithë jetës, ngriti nivelin e vetëdijes kombëtare, duke demaskuar në mënyrë sistematike politikën e regjimit jugosllav, duke bashkuar forcat rreth ideve të lirisë, u bë faktor i fuqishëm dhe përcaktues i zgjimit kombëtar, e inkurajues për gjithë popullin shqiptar nën Jugosllavi, për të forcuar luftën e vendosmërinë drejt aspiratave për çlirim kombëtar.

Qëndrimet e Demaçit bënë efektin e tyre, ndikuan pozitivisht, duke pasur rezultate në shumë drejtime të përgjithshme kombëtare e ndërkombëtare. Adem Demaçi rikujtonte botërisht padrejtësitë ndaj shqiptarëve, duke qenë kështu krah i fuqishëm i Lëvizjes Kombëtare dhe perspektivës së saj. Kosova, arriti të bëhej si një çështje e njohur

botërisht, krahas faktorëve të tjerë edhe në saje të qëndrimeve e parimeve programore të Adem Demaçit. Duke demaskuar politikën shoviniste serbe, goditi rëndë prestigjin e Jugosllavisë, brenda për brenda saj dhe në arenën ndërkombëtare. Andaj, angazhimet në të mirë të çështjes kombëtare e bënë atë të radhitet ndër figurat më të respektuara të kombit tonë duke zë një vend të veçante, në historinë më të re shqiptare, i cili solli një afirmim të fuqishëm identitetit kombëtar e politik të shqiptarëve.

Të nderuar të pranishëm,

Konferenca që sot po i nisë punimet, ka një rëndësi të veçantë në historinë bashkëkohore shqiptare, në të cilën do të trajtohen tema të ndryshme, duke ofruar, materiale të reja, mbështetur në metodat e hulumtimit modern. Duke besuar se vet kjo konferencë është në funksion të këtij kursi, kemi bindjen se, do të shërbej si pjesë kontributore reale në studimet historike e më gjerë.

Pasi kumtesat e paraqitura më pas edhe do të botohen, jemi edhe më optimistë që, do të mbushet një boshllëk në historiografinë shqiptare, ngase botimi do të trajton në mënyrë sa më të plotë e shkencërisht “Veprimtarinë atdhetare dhe intelektuale të Adem Demaçit”. Unë besoj se historiografia jonë, tanimë e pavarur nga diktatet ideologjike dhe politike, është në gjendje të përmbushë këtë nevojë të vetëdijes sonë kombëtare, të kulturës dhe kujtesës sonë historike. Kjo e fundit, është e freskët dhe do të mbetet frymëzim i përhershëm për të gjithë shqiptarët kudo që gjenden. Andaj, edhe sot e kujtojmë me pietet këtë 80-vjetor të lindjes së Adem Demaçit, jetën dhe veprimtarinë e tij intelektuale e patriotike në shërbim të çështjes sonë kombëtare, si inspirim i mëtejshëm i përpje-

kjeve tona për plotësimin dhe jetësimin e idealeve të tij, duke uruar që ky simbol sublim dhe domethënës të jetojë gjatë në mesin tonë.

Në fund, duke ju dëshiruar punë të mbarë e të frytshme dhe qëndrim të këndshëm të gjithë studiuesve mysafirë dhe atyre vendës, i shpall të hapura punimet e Konferencës Shkencore "Veprimtaria atdhetare dhe intelektuale e Adem Demaçit".

